

SUMAR (Proiect)

PREFAȚA

Cap. 1. Introducere. Reconstituirea scriilor sociologiei românești

1. Problema continuității sociologiei românești
2. Formele cumulativității cunoașterii sociologice
3. Noile idealuri sociale
4. Societate modernă și stat național
5. O eră a sociologiei?
6. Sociologizarea culturii naționale

Partea I-a *DOCTRINARI*

Cap. 2. Criza liberalismului european și neoliberalismul sociologic românesc : Ștefan Zeletin

1. Critica sociologiei beletristice
2. Polemica în jurul genezei și evoluției capitalismului
3. Apologetica burgheziei române
4. Principiul organizării : fundamentele sociologice ale neoliberalismului
5. Economie, societate și cultură
6. Sociologizarea istoriei : istoria socială

Cap. 3. Proiectul doctrinar al unei inginerii sociale : Mihail Manoilescu

1. O viziune sociologică asupra raționalității economice
2. Redescoperirea lui Eminescu sociologul și economistul
3. Națiunea -- unitate socială tip
4. Legea precipitării fazelor evoluției istorice
5. Proiectul corporatist : o interpretare critică și istorică
6. Rațiune și sentiment în cunoașterea socială

Cap. 4. Tensiunea raționalității în societate : Virgil N. Madgearu

1. Industrie și agricultură, raționalitate instrumentală/organică
2. Versanții sociologiei ai capitalismului european
3. Antinomiile modernității și structurile de clasă ale societății
4. Noua clasă socială : țărănimea
5. Statul țărănesc și societatea modernă
6. Teoria economică istorică și constituirea sociologiei economice

Cap. 5. Raționalitate și revoluție socială : Lucrețiu Pătrășcanu

1. Povara ideologică a istoriei
2. Polemica marxistă în jurul neoiobăgiei
3. Stadii și tendințe ale evoluției capitalismului în România
4. Pivotele organizării statului național unitar
5. Destinul societății românești moderne
6. Rațiunea istorică și revoluția națională : semnificația culturală a sociologiei

Cap. 6. Variante sociologice doctrinare

1. Modernismul sociologic antipoporanist : H. Sanielevici
2. O doctrină sociologică liberal-socialistă : D. Drăghicescu
3. Comunitate, stat și societate : T. Brăileanu
4. Etnocrație și sociologie : N. Crainic
5. Evoluția socială organică : N. Iorga
6. Țărănism conservator : G. Rădulescu-Motru
7. Oligarhia română : L. Rădăceanu

Partea a doua *TEORETICIENII*

Cap. 7. Teoria sociologică integralistă : Petre Andrei

1. Ce este sociologia?
2. Condițiile și factorii vieții și evoluției sociale
3. Clase sociale și schimbări societale
4. Fundamentele sociologice ale teoriei valorilor
5. Democrația ca valoare socială integrală

Cap. 8. Dinamism cultural : Virgil I. Bărbat

1. Criza civilizației moderne și politica salvării prin cultură
2. Exproprierea culturii și extensiunea universitară
3. Politica și cultura. Statul național și Universitatea

4. Sociologia și principiul raționalizării
5. Elitele și masele
6. Internaționalism industrial și suveranitatea națională

Cap. 9. Sociologia comparată și teoria diferențierilor naționale : Nicolae Petrescu

1. Principiul unității naturii umane
2. Suprafață și substrat
3. Diferențierile sociale
4. Principiul translației și aplicațiile sale
5. State naționale și deziderate internaționale

Cap. 10. Sociologia modernității : Mihai Ralea

1. Principiile cunoașterii societății
2. Evoluție și schimbare socială
3. Anatomia revoluției
4. Cultură, civilizație, stat național
5. Sociologia durkheimistă și teoria sancțiunilor premiale
6. Raționalismul sociologic și modernitatea democratismului

Cap. 11. Un sociolog insolit : Eugen Lovinescu

1. Literatură și sociologie
2. Valoarea științifică a legilor imitației sociale
3. Spiritul veacului
4. Legea anticipării
5. Evoluționism, sincronism, neoevoluționism sociologic

Cap. 12. Profesorii de sociologie

1. Fundamentele sociologiei cunoașterii : Alexandru Cludian
2. Recunoașterea istorică a sociologiei : Constantin Sudețeanu
3. Sociologie enciclopedică : Eugen Speranția
4. Probleme sociologice : George Em. Marica

Partea a treia ȘCOALA

Cap. 13. Controverse privind Școala românească de sociologie

1. Școala monografică de la București : apologie și apostazie
2. Școli sociologice și centre culturale sau universitare
3. Un *spiritus rector* al sociologiei românești
4. Sociologie națională : unitate în diversitate

Cap. 14. Școala monografică de la București (I) : o nouă sinteză a sociologiei românești

1. Noile linii teoretice ale sociologiei : societate — stat — națiune
2. Conversiunea științifică a militantismului social
3. De-tehnicizarea investigației sociologice
4. Izbînda științei națiunii

Cap. 15. Școala monografică de la București (II) : sistemul sociologic al lui Dimitrie Gusti

1. Redefinirea sociologiei ca știință
2. Legea paralelismului sociologic
3. Sociologia națiunii și a statului național
4. Teoria unității sociale
5. Legea circuitului social

Cap. 16. Școala monografică de la București (III) : teoreticienii

1. Etnosociologie : M. Vulcănescu
2. Sociodemografia națiunii : A. Golopenția
3. Ontologia regională : T. Herseni
4. Arheologia socială : H. H. Stahl

Cap. 17. Sociologia românească interbelică în context internațional

1. Reverberații teoretice și metodologice
2. Priorități românești
3. Recunoașteri internaționale
4. Un model pentru organizarea învățămîntului și a cercetării sociologice în statul național modern

Către

Editura Științifică și Enciclopedică

Subsemnatul Ungureanu Ion, asist. univ. dr. la Catedra de Economie Politică și Sociologie a Universității din București, ofer spre publicare în colecția „Știință pentru toți. Cunoștințe despre om și societate”, lucrarea *Sociobiologia. Bazele genetice ale comportamentului social* (aprox. 100 pag. dactilografiate).

Lucrarea analizează critic promisiunile și dificultățile unei „noi discipline științifice” care își propune să revitalizeze cercetările asupra omului și societății pornind de la bazele biologice ereditare ale naturii umane și activității sociale. Concepută ca o știință de „sinteză neodarwinistă”, *sociobiologia*, al cărei „debut” oficial s-a produs în 1975, o dată cu publicarea lucrării naturalistului american E. O. Wilson, a stîrnit în ultimii 10 ani numeroase dezbateri și controverse în cercurile oamenilor de știință (biologi, geneticieni, ecologi, antropologi, psihologi, sociologi, politologi, antropologi) precum și o vie emoție în opinia publică, avînd în vedere că tezele sociobiologiei au fost larg difuzate în lumea occidentală prin articole publicate în marile cotidiene, prin filme tv., conferințe publice etc.

După cum se știe, Darwin a explicat mecanismele selecției naturale punînd în centrul concepției sale evoluționiste conceptul de *specie*, sugerînd totodată că aceste mecanisme sînt comune și speciei umane. În acest cadru, el a preluat din sociologia lui H. Spencer teza „supraviețuirii individului celui mai apt”, dar a ezitat s-o aplice ca atare explicării organizării și evoluției societăților umane. (...).

În anii '60, un grup de remarcabili evoluționiști geneticieni a formulat o teorie nouă a evoluției, pornind de la selecția naturală a individului (și chiar a genelor), și nu de la vechiul concept darwinist de *specie* (considerată ca o noțiune pur convențională). În acest fel, modelele calitative ale selecției au fost înlocuite cu modele cantitative riguros fundamentate matematic ale selecției „populațiilor”, în cadrul cărora a fost introdusă noțiunea de „potențial genetic inclusiv” (inclusiv fitness), prin care se susține că „aptitudinea de supraviețuire” a unui individ este funcție de capacitatea de a-și maximiza „profitul genetic” prin transmiterea conținutului genetic propriu cît mai multor urmași sau descendenți. Ca urmare, evoluția a început să fie explicată numai (sau preponderent) genetic, neglijîndu-se sau chiar negîndu-se rolul factorilor externi (mediului înconjurător) în procesul evoluționar. Cum cea mai mare parte a explicațiilor psihosociologice ale comportamentului uman pornea de la ipoteza *socializării* individului printr-un lung și complicat proces de învățare socială, biologii care au adoptat teoria neodarwinistă a maximizării profitului genetic au fost tentați de la început să aplice această teorie analizei societăților umane, punîndu-se bazele a ceea ce s-a numit, după 1975, *sociobiologie*.

Principalele teze ale sociobiologiei sînt : 1. deși evoluția culturală este un factor important în explicarea comportamentului uman, genele și cultura „coevoluează”; mai mult decît atît, evoluția culturală nu reprezintă decît un răspuns social la „presiunile” evoluției biologice ; 2. ca urmare, la baza științelor socioumane trebuiesc puse cunoștințele biolo-

gice (genetice); 3. între acestea, cele mai importante se referă la capacitatea omului de a-și maximiza profitul genetic prin intermediul „genelor altruiste” care predispun comportamentul uman la relații de „schimb genetic” bazate pe reciprocitatea avantajelor și mai rar pe înșelarea partenerului sau pe autoînșelare; 4. toate trăsăturile sociale ale naturii umane (teritorialitatea, agresivitatea, familismul, nepotismul, îngrijirea progeneriturii, religiozitatea și chiar moralitatea) au o sursă genetică bine determinată; 5. aceste trăsături sociogenetice sînt ignorate nu numai de științele socioumane dar și de factorii sau centrele de control, conducere și organizare socială, deși ele ar trebui să stea la baza proiectelor de reorganizare a societăților moderne; 6. în ultimă instanță, o nouă morală sociobiologică ar trebui să conducă oamenii și societățile, știința devenind astfel instrumentul principal al activităților de reglementare și dirijare a raporturilor sociale.

Principiile și tezele sociobiologice au atras, cum era și firesc, atenția specialiștilor în științele socioumane și au generat reacții critice violente din partea psihologilor, antropologilor, sociologilor. Aceste reacții au fost alimentate de disputele dintre geneticieni, respectiv dintre cei care susțin și cei care neagă importanța mediului înconjurător în desfășurarea proceselor evoluționare. Psihologii au atras atenția asupra diferențelor calitative dintre comportamentul uman și cel animal, prezentînd rezultatele experimentelor consacrate „învățării”, iar sociologii au criticat metodologia reduționist-biologistă a sociobiologiei. (...).

Reacțiile critice cu care a fost întâmpinată apariția sociobiologiei au condus la modificări, precizări și delimitări conceptuale importante în cercetările sociobiologice. Ca urmare, multe dintre punctele de vedere și exagerările lui Wilson au fost părăsite iar disponibilitatea sociobiologiei pentru un dialog autentic cu științele socioumane a devenit mult mai mare astăzi. Pe de altă parte, sociologii, psihologii, antropologii etc., recunosc și ei necesitatea unui studiu mai atent al bazelor ereditare ale activității sociale, unele dintre acestea putînd explica, într-adevăr, comportamente, structuri și relații socioumane specifice diferitelor tipuri de societăți și comunități sociale. De aceea, lucrarea noastră se încheie cu un capitol concluziv privind relevanța sociobiologiei pentru cunoașterea sociologică științifică, insistînd atît asupra avantajelor reale pe care studiul sociobiologiei le poate aduce cunoașterii omului și societății, cît și asupra erorilor și consecințelor ideologice pe care le-ar avea aplicarea *tale quale* a unor principii și concepte sociobiologice în cercetarea socio-umană.

Cum în literatura românească s-a discutat mai puțin despre sociobiologie iar informațiile pe care publicul larg le poate obține despre cercetările sociobiologice recente sînt relativ sărace și întâmplătoare considerăm oportună publicarea unei scurte introduceri sintetice cu o „adresabilitate” socioprofesională cît mai largă: de la biologi și reprezentanți ai științelor naturii la psihologi, sociologi, antropologi, politologi; de la oamenii de știință la cei dornici să se informeze sistematic asupra progreselor recente în cunoașterea umană în general.

SUMAR

- Cap. I. *Ce este sociobiologia?*
1. Relevanța culturală a biologiei moderne
 2. Neodarwinismul și științele socioumane
 3. Dificultățile conceptului de „om suprasocializat”
 4. O „revoluție” în știință: „Sinteza sociobiologică”
- Cap. II. *Bazele genetice ale activității socioumane*
1. „Moralitatea” genei
 2. Coevoluția genă-cultură
 3. „Altruismul reciproc”: genetica și structura relațiilor sociale
 4. „Raționalitatea” genei și antropomorfismul sociobiologic
 5. Natura „naturii umane”
- Cap. III. *Sociobiologia — o știință controversată*
1. Disputa geneticienilor: este individul ori specia unitate de selecție?
 2. Reacția psihologilor: ereditate și învățare socială
 3. Critica sociologilor: reducționismul sociologic biolog
- Cap. IV. *De la știință la ideologie*
1. „Noua morală”: materialismul științific sociobiologic
 2. Vechiul rasism și noul darwinism social
 3. Sociobiologia — ideologie a statu-quo-ului
- Cap. V. *Concluzii. Nivelurile relevanței sociologice a sociobiologiei*